

Пустотіна Д. М.,

студентка,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Потільчак А. О., асистент

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕЗАКОННИХ ЗАВОЛОДІНЬ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ, ПОЄДНАНИХ З НАСИЛЬСТВОМ

У сучасних умовах однією з актуальних проблем є забезпечення надійного захисту інтересів суспільства від злочинних посягань на автотранспорт, до яких належать і напади на водіїв. На сьогоднішній день особлива увага з боку держави приділяється збору, аналізу, накопиченню, обліку і прогнозуванню інформації, необхідної для організації протидії незаконним заволодінням транспортними засобами, поєднаними з насильством.

Доречно вказати, що прогнозування рівня злочинності, пов'язаної з незаконними заволодіннями транспортними засобами, поєднаними з насильством, потребує окремої уваги. Під час прогнозування береться до уваги сукупність інформаційних даних, що всебічно характеризують ці події та явища, тобто йдеться про елементи оперативно-розшукової характеристики.

Проблемою, яка виникає під час розробки організаційно-тактичних форм та методів протидії незаконним заволодінням транспортними засобами, поєднаним з насильством, на сьогодні є відсутність оперативно-розшукової характеристики досліджуваних злочинів. Аналізуючи офіційну статистику стану злочинності за останні 10 років на території України, можна дійти висновку, що починаючи з 2002 р. щорічно кількість незаконних заволодінь транспортними засобами, поєднаних з насильством, зменшується. Але зважаючи на те, що загальна кількість злочинних посягань на транспортні засоби, передбачених ст. 289 КК України, також зменшилась, питома вага розглянутих злочинів залишається майже незмінною. Враховуючи тяжкий та особливо тяжкий характер цих злочинів, пов'язаних з посяганням на життя та здоров'я громадян, зазначимо, що їх кількість залишається вражаючою. Причиною

такого становища, є, перш за все, недоліки в діяльності органів внутрішніх справ щодо протидії незаконним заволодінням транспортними засобами, поєднаним з насильством, а саме: обмежений обсяг аналітичної інформації про незаконні заволодіння, котру мають апарати карного розшуку, що спричинено недосконалістю оперативних обліків; неналежний оперативно-розшуковий аналіз названих злочинних дій, а також осіб, які їх вчиняють, що спричинено недостатнім рівнем обліків про наведені суспільно небезпечні діяння, відсутністю методики проведення аналізу; низький рівень профілактичної роботи ОВС; слабкий вплив на усунення обставин, які призводять до вчинення розглядуваної категорії злочинів; незадовільний стан організації виїзду слідчо-оперативних груп на місця вчинення злочинів [2, с. 40-41].

Важливим елементом оперативно-розшукової характеристики є способи вчинення злочину. Знання про спосіб конкретного злочину дозволяє дізнатися про навички, професію, ступені деморалізації особи, котра його вчинила. Така інформація дозволить також скласти психологічний портрет злочинця. Незаконні заволодіння транспортними засобами, поєднані з насильством у 48,05 % випадків вчинюються з корисливою метою, у 13,64 % випадків – із хуліганських мотивів, у 11,69 % – з метою заволодіння транспортним засобом і використання його для вчинення іншого злочину, у 5,84 % – з метою приховування слідів вчиненого раніше злочину. Інші 20,78 % складають такі мотиви, як помста, боргові зобов'язання потерпілого тощо [3, с. 144-147].

За статтю більшість незаконних заволодінь транспортними засобами, поєднаних з насильством, вчинюють чоловіки – 95,45%. Жінки частіше виступають підбурювачами і пособниками у цих злочинах. Віковий діапазон осіб, що вчинюють незаконні заволодіння транспортними засобами, поєднані з насильством, широкий – від 14 років (початкова границя кримінальної відповідальності) до 40 років. Дослідження показало, що більшість незаконних заволодінь транспортними засобами, поєднаних з насильством, вчинюються особами у віці від 16 до 30 років – 73,37 %.

Важливим елементом оперативно-розшукової характеристики незаконних заволодінь транспортними засобами, поєднаних з насильством, є відомості про стан керованості своїми діями осіб у момент їх вчинення. Зв'язок зловживання спиртними напоями зі

злочинністю давно встановлений. Пияцтво може слугувати причиною вчинення злочинів загальнокримінальної спрямованості (вбивств, тілесних ушкоджень, хуліганства, зґвалтувань, крадіжок, незаконних заволодінь транспортними засобами, поєднаних з насильством) .

Характеризуючи загальні обставини вчинення незаконних заволодінь транспортними засобами, поєднаних з насильством, відзначимо, що за часом доби вони найчастіше мають місце у вечірні та нічні години (до 70,12 %), тобто з 22 до 6 годин. Для незаконних заволодінь транспортними засобами, поєднаних з насильством, характерним є сезонний час їх вчинення. Дослідження показало, що у 12,99 % випадків незаконні заволодіння транспортними засобами, поєднані з насильством, вчинюються навесні, у 50,65 % випадків – влітку, у 24,02 % випадків – восени, у 12,33 % випадків – взимку. Місцем вчинення досліджуваних злочинів переважно є вулиця, двір, автостоянка, яка не охороняється, житлові масиви (80-90 %). Нерідко злочинці вчинюють посягання на транспортні засоби, що стоять окремо, на темних малолюдних вулицях чи в дворах, чекаючи на власника чи водія.

На нашу думку, розглянута оперативно-розшукова характеристика незаконних заволодінь транспортними засобами, поєднаних з насильством, надасть можливість розробити якісні методики щодо попередження та розкриття вказаних злочинів.

Література

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хаврюнюка. – К., 2002.
2. Пчолкін В. Д. Поняття характеристики злочинів у теорії оперативно-розшукової діяльності // Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС ім. 10-річчя незалежності України. – Спец. вип. № 2: У 2-х ч. – Ч. 1 – С. 67-76.
3. Експрес-інформація про стан злочинності на території України за 12 місяців 2002 р., 2003 р., 2004 р., 2005 р., 2006 р., 2007 р., 2008 р., 2009р., 2010р., 2011р., 2012р. // Інформаційний бюлетень ДІТ МВС – К., 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012.

ЗГОДА ОСОБИ НА ЙМОВІРНЕ ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ ЇЇ ЖИТТЮ ЧИ ЗДОРОВ'Ю ПІД ЧАС ПОВІТРЯНО- ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОЦІНКИ

Проблема кримінально-правового реагування на заподіяння шкоди інтересам потерпілого, що охороняються законом, за його згодою, є однією з найактуальніших як у межах інституту обставин, що виключають злочинність діяння, так і в механізмі кримінально-правового регулювання в цілому.

Підвищений інтерес науки кримінального права до цієї проблеми зумовлений тенденцією розширення приватних засад у кримінальному праві, відповідно до якої для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності враховується думка потерпілої сторони або іншої особи, якій заподіюється шкода в результаті того чи іншого діяння; усвідомленням багатьма вченими і практичними працівниками того факту, що збільшення кількості обставин, які виключають злочинність діяння, значно підвищує якість кримінального законодавства; фактичним існуванням згоди потерпілого як обставини, що виключає злочинність діяння, на практиці за відсутності її законодавчого закріплення в кримінальному законі.

Необхідно зазначити, що фундаторами дослідження цього питання у вітчизняній кримінально-правовій науці в дореволюційний період були такі відомі вчені, як: Л. С. Білогриць-Котляревський, С. В. Познишев, М. Д. Сергієвський, В. Д. Спасович, М. С. Таганцев та ін. У радянській та сучасній науці його вивчали А. М. Красиков, О. В. Сумачов, Ю. В. Баулін, М. А. Карабут, О. К. Газданова та ін. Вчені досліджували проблему згоди потерпілого на заподіяння йому шкоди в аспекті спричинення смерті потерпілому на його прохання (еутаназія) [1]; як засіб ре-